

РЕЦЕНЗИЯ

от

проф. д-р Людмил Борисов Петков

на

Дисертационен труд

за придобиване на образователната и научна степен **„ДОКТОР”**

по професионално направление **8.3. Музикално и танцово изкуство**

Докторска програма **„Музикознание и музикално изкуство”**

На тема:

„Темата за мистичната любов в клавириния цикъл „Двадесет погледа към

Младенеца Иисус” от Оливие Месиан”

автор: **Малина Любенова Малинова**

Научен ръководител: проф. д-р Юлиан Куюмджиев

1. Общо представяне на процедурата и получените за рецензиране материали

Документацията по процедурата за защита пред научно жури на дисертационен труд с автор доц. М. Малинова е напълно изрядна. Представени са следните заложили законово като задължителни свидетелства:

1. Заповед № РД-27-077/19.06.2023 г. за назначаване на научно жури от Ректора на АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев” – Пловдив.
2. Свидетелство за научно звание № 26190 от 26.04.2010 г.
3. Списък на авторските публикации, свързани с дисертационния труд – 4 на брой
4. Дисертационен труд в обем на 222 страници. Структурата на труда е изградена от Увод, Три глави, Заключение, Приноси, Библиография (86 източника, от тях 28 на кирилица, 39 на латиница и 19 интернет-източници), 2 Приложения и 4 авторски публикации свързани с темата. Също така 34 нотни примера, 17 таблици и 2 фигури.
5. Заповед № РД-27-072/04.11.2019 г. гр. Пловдив за отчисляване, въз основа на взето решение на факултетния съвет при ФМП – протокол № 29/30.10.2019 г.
6. Автобиография на Малина Малинова.
7. Авторските публикации на докторанта в съответните издания.
8. Справка за приносите на дисертационния труд.

9. Автореферат в обем на 52 страници с последващи Приноси, Библиография и Списък на авторските публикации.

2. Кратки биографични данни за Малина Малинова

Доцент М. Малинова е родена в гр. Пловдив. Възпитаничка е на СМУ – Пловдив, което завършва като първенец на випуска си с пълно отличие, златен медал и награда за активна концертна дейност. Продължава образованието си в инструменталния отдел на Българската държавна консерватория със специалност пиано в класа на проф. Мара Петкова. След дипломирането си М. Малинова е работила като редовен преподавател в НУМТИ „Добрин Петков” – Пловдив и като корепетитор към катедра „Дирижиране” на ВМПИ – Пловдив. През 1987 г. след издържан конкурс е назначена за редовен асистент в АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев” – Пловдив. От 2010 г. е доцент по пиано към катедра „Пиано и акордеон” в Академията.

Концертната дейност на Малина Малинова е широкоспектърна. В обхвата ѝ са значителен брой солови, камерни и концерти с оркестър. Участвала е в престижни фестивали, прегледи, юбилейни концерти. М. Малинова си партнира с множество известни български музиканти и реализира голям брой премиерни изпълнения. Има записи в БНР – София, РТЦ – Пловдив, НКТВ „Евроком СФ” и КТ „Евроком Пловдив”. Научната дейност на доц. Малинова засяга сфери на клавирната интерпретация, психологията, медицината и музикалната критика. Хабилитационният ѝ труд е на тема „Клавирната fuga на Й. С. Бах – от гледна точка на религиозно-философското съзнание на композитора”.

3. Актуалност на темата

Свързаните с темата на доц. Малинова характеристики отговарят на тази постоянна духовно-практическа навременност, която извлича култура от твърде раздалечени времево пластове и я хомогенизира в настоящето.

Творчеството и личността на Месиан са обект на много и различни по своята насоченост изследвания, от които в частта им със зададената напред полемичност Малина Малинова идентифицира възможността за ново комплексно научно изследване. Явлението О. Месиан е достижение на световната култура и резултатите, които осветяват и обогатяват механизма на „случващото се” и неговите закономерности, са постоянна и навременно утвърдителна форма за това.

4. Целесъобразност на изследователските методи за постигане на поставените цели

М. Малинова е описала методите на изследване, към които се придържа в следния ред и вид: проучване, сравнение, анализ и синтез. Избраните изследователски методи позволяват да се разкрият напълно възможностите за адекватното постигане на решението на поставената в дисертацията цел –

фокусиране на вниманието върху мистичната любов като фундаментален аспект в теологичната концепция на Месиан. Съвкупността на използваните методи неизменно запазва през протежение на целия научен труд рационалната си рамка, целенасочено изградена по посока и в подкрепа на важното условие за оперативна самостоятелност, като предпоставка за предвидим и успешен научен резултат.

5. Оценка на дисертационния труд

М. Малинова отлично познава материята, която е обект на изследването. Нейното вътрешно предразположение към темата се забелязва отчетливо в начина, по който извежда и достига до изследователския резултат. Впечатляваща е последователността, с която докторантът създава постамент и изгражда изследването си. Всеки детайл от богатото изложение, насочено към историческия, музикалния и културния контекст на епохата, в която предпоставено фамилно и впоследствие образователно се развива и еволюира комплексната творческа дарба на Месиан е логически обоснован и съответно подчинен на убедително решена в изводите си проблематика, синтезирана в ключовата за първа част на труда задача: осветяване на творческата креация на Месиан, довела до колосалните му шедеври „Три малки литургии на Божественото присъствие” и „Двадесет погледа към Младенеца Иисус”.

В Първата глава **Началото на времето** М. Малинова аргументирано разкрива влиянието върху композитора на едни от най-авторитетните католически автори (богослови) Свети Тома Аквински и Дом Колумба Мармион, на личността на неговата майка, поетесата Сесил Соваж и нюансирано извежда от сложната тъкан на разточителната откъм имена и мощни културни течения френска култура ролята на неговите учители: Марсел Дюпре – органист, Морис Еманюел – преподавател по история на музиката и Пол Дюка – енциклопедист, преподавател по оркестрация и композиция. Позовавайки се на текстове от множество авторитетни източници, използвайки точни пропорции за придържане към ритъм, необходим за последователността на изложението и чрез задълбочени коментари, докторантът смело утвърждава собственото си мнение и поглед върху неясни или търсещи отговор до момента въпроси.

Във Втората глава **Теология на надеждата** от дисертацията се разглежда религиозната концепция на Месиан, повлияна от „Сума на теологията” на Тома Аквински и проповедите на Дом Колумба Мармион. Тук са засегнати философско-естетическите и технологично-композиционни концепции, представени в трактата му „Техника на моя музикален език” (1944), неговата синестетична дарба и вграждането на „божествената дъга” в неговия музикален език, където „слушателят ще бъде покорен от „странното” очарование на невъзможностите”, от „тоналното вездесъщие в нетранспонируемостта”, от „единство на движението, където начало и край се сливат, защото са еднакви в необратимостта” си. Сравненията в твърденията на редица религиозни мислители, изясняването на термини явяващи се

същности (например едновременна последователност), установяване на различия и сходства в идейни платформи, както и нивото на конкретика при претворяване на християнската доктрина в поредица от споменати произведения: „Три малки литургии за Божественото присъствие”, „Квартет за края на времето”, „Свети Франциск от Асизи”, „Видения на Амин”, „Погледите...” и още много други дават теоретично и духовно познание за концептуалната интеграция на споменатите фактори в цялостното творчество на композитора, отваряйки му възможност при всеки нов опус да се докосва и екзалтира от най-дълбоките пластове на вътрешната си идентичност.

Глава трета **Пред олтара на мистичната любов.** Тук встъпително е коментирана нумерологичната символика във връзка с Погледите в нейните преодолени откъм различие на националните култури граници.

В последващия пряк анализ прави впечатление познанието на докторанта, както на сложната музикална форма, на обвързаността на музикалния ритъм, използваните регистри и динамика включени в отделните фактурни пластове, така и на диференциацията на олицетворените звуково тематично-духовни аспекти на Божествения и личностния архитип. Открити са водещите моменти по посока на традицията на античната гръцка метрика и нейните пермутации и на древните ритмични формули, събрани в трактата „Океан на музиката” от индийския теоретик Шарнгадева. Много ясни са сравнителните таблици, отразяващи формалната структура в Погледите, местата с интонационно сходство и трансформациите на мелодичния рисунък. Музикалните мотиви в тях са разгледани като символизиращи спрямо духовния замисъл на композитора и са оповестени като резонанс на сложно изградени усещания. Извадките от коментарите на Месиан към записа на Погледите от Мишел Беров са субект на импулси, продължени и развити пищно и илюстративно убедително от докторанта, включвайки към това дискурса на синестетичната дарба на Месиан като регулация, възпираща изкривяването на незааявени в полето от значения, но важни за композитора същности.

Разкрити са основните източници на вдъхновение и опора при написването на клавирния цикъл „Двадесет погледа към Младенеца Иисус”, анализирани са подробно четирите основни теми на цикъла: Тема на Бога, Тема на звездите и кръста, Тема на акордите и Тема на мистичната любов и Погледите, през които те преминават.

6. Приноси и значимост на научната разработка и на публикациите по темата дисертационния труд

Научният труд на М. Малинова е последователно изграден и много внимателно осмислен концептуално. Определено е търсен максимумът за изчерпателност на темата. Систематизирани са композиционно-технологичните въведения в дадения творчески период на композитора, а анализите на частите на Погледите са с

дълбока теоретична осмисленост и дълбочина. Достоверността на изложението се базира на солидни източници с широк обхват на проучване и ъгъл на зрение.

Като **приносни** приемам следните резултати:

1. За първи път в България е осъществено изследване от такъв характер, свързано с живота и творчеството на Месиан в целостта на професионалната му и религиозно-философска идеология.
2. Това изследване се явява първото с фокус върху **Тема на мистичната любов**, символизираща третото лице на Светата Троица - Светия Дух, проявена в клавириния цикъл „Двадесет погледа...” и нейната функция и място на основна тема в цикъла.
3. Аналитично обоснована е проявата на синестезия при Месиан, свързана пряко с творческия му подход.
4. Музикалният тематизъм на цикъла в неговата теологична интерпретация е обвързан с „Христос в неговите тайнства” на Дон Колумба Мармион в тяхната отлично подчертана предпоставеност.

7. Критични бележки и препоръки

Ще отбележа съвсем незначителни корекции, които да бъдат взети под внимание и за улеснение при подразбиращото се задължително издаване на този сериозен научен труд като книга.

1. Описаната в списъка на фигури и таблици фигура 2 се намира на стр. 206, а не на стр. 207.
2. Нужна е лека редакция на думи, които се пишат слято, а са предложени с тире.
3. В няколкократно повтаряща се дума има липсваща буква (трансцендентен).
4. Бих препоръчал от втория абзац на стр. 52 определението *теологични заглавия*, да се замени с теологични произведения, което е по-точно описание на вложения смисъл в последващата периодизация.
5. По отношение транскрипцията на български език на името на композитора Месиан (Месиен) имам известни резерви.

8. Автореферат

Авторефератът, представен от М. Малинова, отговаря на съдържанието на дисертационния труд и запазва неговата логика и последователност. Като добре реферирани по отношение на дисертацията текст, в автореферата е запазена нейната конструкция и нива на разбираемост.

9. Заключение

Трудът на доц. Малинова „Темата на мистичната любов в клавириния цикъл „Двадесет погледа към Младенеца Иисус” от Оливие Месиан” е самостоятелно,

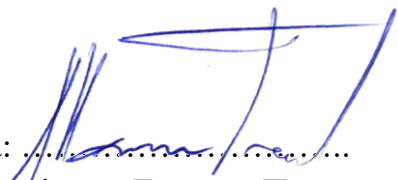
дълбоко съдържателно и творчески решено научно изследване, написано със стил и богато нюансиран, разкриващ във висока степен тънкостите на мисълта език.

Приемам съдържанието на труда в неговите детайли и цялост като приносно, надграждащо и с ясно проследима аргументирана завършеност.

Потвърждавам показаните от докторанта качества за самостоятелно провеждане на научно изследване и утвърждавам високо научно-теоретичната му стойност.

Ето защо, давам положителна оценка и убедено предлагам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „**ДОКТОР**” по професионално направление **8.3. Музикално и танцово изкуство**, докторска програма „**Музикознание и музикално изкуство**” на Малина Любенова Малинова.

16.08.2023 г.
Пловдив

Написал рецензията:
проф. д-р Людмил Петков